

УДК 94(476)

ВЕТРЫНШЧЫНА Ё ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

Г.Ф. Целепень, С.В. Лебедзева

Народ Беларусі за час Вялікай Айчыннай вайны перажыў найбольш цяжкія выпрабаванні, якія абумовіла акупацыя і барацьба з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. На беларускай зямлі няма ні аднаго мястэчка, якое б не закранулі гэтыя трагічныя падзеі. У цяжкім становішчы апынулася і мястэчка Ветрына.

Ветрына — гэта адзін з населеных пунктаў Полацкага раёна. Некалі і Ветрына было таксама раённым цэнтрам з буйной гаспадаркай і мноствам жыхароў. Зараз гэта проста невялічкі пасёлак гарадскога тыпу, які нічым не адрозніваецца ад мноства такіх жа пасёлкаў па ўсёй нашай роднай Беларусі.

Акупацыя Ветрына пачалася 3 ліпеня, а на ўсёй тэрыторыі былога Ветрынскага раёна — толькі з 16 ліпеня 1941 года.

Тэрыторыя Ветрына ўвайшла ў зону армейскага тылу групы армій "Цэнтр". Устанаўленнем "новага парадку" займаліся непасрэдна ахоўныя атрады, штурмавыя атрады, паліцыя бяспекі, служба бяспекі, таемная палявая паліцыя, паліцыя падтрымання парадку, гестапа і іншыя спецыяльныя падраздзяленні. У Ветрыне размясціліся нямецкія службы і невялікі гарнізон, была створана ветрынская сельская ўправа.

У Ветрыне быў спецлагер для затрыманых, дзе знаходзіліся ваеннапалонныя і грамадзянскае насельніцтва. Масавыя забойствы там пачаліся ўжо з ліпеня 1941 года і працягваліся да чэрвеня 1944 года. Людзей марылі голадам, прымушалі выконваць непасільную працу. Тых, хто выбіваўся з сіл, расстрэльвалі на месцы або забівалі палкамі. Гітлераўцы стваралі ўмовы для распаўсюджвання інфекцыйных захворванняў, у прыватнасці сыпнога тыфу. Нярэдка катаванні і расстрэлы з'яўляліся прадметам забаў лагернага начальства. За гэты перыяд у лагерах памерла ад голаду і хвароб больш за 600 чалавек. У Ветрыне размяшчаўся створаны акупантамі паліцэйскі полк, або ветрынская варта. Немцы ўкамплектавалі полк у асноўным за кошт мясцовых здраднікаў, людзей, незадаволеных савецкай уладай, былых злачынцаў і арыштантаў. Паліцаі актыўна ўдзельнічалі ў расправе над мірнымі жыхарамі, у спальванні вёсак і дамоў савецкіх актывістаў, партызан і чырвонаармейцаў.

Адным з самых жаклівых бакоў фашысцкага акупацыйнага рэжыму было правядзенне генацыду ў адносінах да асоб яўрэйскай нацыянальнасці. Услед за вайскамі вермахта прыбылі эрзацкаманды і іншыя органы, у абавязкі якіх уваходзіла "вырашэнне яўрэйскага пытання". Фашысты правялі перапіс яўрэйскага насельніцтва, канфіскавалі маёмасць, пад прымусам выганялі на працу. У 1941 годзе ў Ветрыне было расстраляна 59 чалавек яўрэйскай нацыянальнасці — жыхароў Ветрына.

За час акупацыі ў Ветрынскім раёне асабліва пацярпелі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў у асноўным тыя раёны, дзе была партызанская зона. У іх усе калгасныя пабудовы і дамы калгаснікаў былі спалены, жывёла сагнана ў Германію, асабістая маёмасць калгаснікаў была разрабавана. У Ветрынскім раёне немцы знішчылі 93 населеныя пункты, 2711 дамоў калгаснікаў. Чалавечыя ахвяры налічваюць 1090 чалавек, сярод іх 513 — жанчыны і 85 — дзеці! Насельніцтва Ветрынскага раёна зменшылася з 34 564 чалавек да 18 941 чалавека! Усяго за час акупацыі з Ветрынскага раёна ў Нямеччыну было вывезена 500 мужчын і 624 жанчыны.

Да 1943 года акупанты займаліся вярбоўкай рабочай сілы ў Германію.

З першых дзён акупацыі патрыёты не змірыліся з парадкам новых гаспадароў. Як і па ўсёй краіне, стыхійна пачалася барацьба з акупантамі. Ініцыятарамі былі пакінутыя тут актывісты і мясцовыя камсамольцы. Ветрынскі падпольны райкам быў створаны ў верасні 1942 года, асноўная база якога знаходзілася ў партызанскім атрадзе "Мсцівец", а са снежня 1942 года – у брыгадзе імя Варашылава.

Нараджэнне партызанскага атрада "Смерць фашызму" адбылося 24 верасня 1942 года. Атрад выконваў агульную задачу па разгроме воласцяў, дробных паліцыянтаў, гарнізонаў і адначасова актывізаваўся на лініі камунікацый. А ў пачатку верасня 1942 года было прынята рашэнне аб стварэнні трэцяга атрада "За Радзіму". Пасля яго стварэння ў студзені 1943 года бюро падпольнага райкама партыі прыняла рашэнне аб стварэнні на тэрыторыі Ветрынскага раёна партызанскай брыгады імя Варашылава.

Дзякуючы ўзмацненню партыйнага ўплыву і папулярнасці партызан сярод насельніцтва, у партызанскія атрады сталі ўступаць цэлымі сем'ямі і вёскамі. У сакавіку 1943 года быў створаны камсамольска-маладзёжны атрад "КІМ". У ліпені быў створаны яшчэ адзін атрад – "Бальшавік". І нарэшце, у жніўні арганізаваны атрад імя Гастэлы.

Такім чынам, канчаткова брыгада імя Варашылава сфарміравалася да канца жніўня 1943 года і налічвала ў сваім складзе 6 партызанскіх атрадаў: "Мсцівец", "Смерць фашызму", "За Радзіму", "КІМ", брыгада імя Гастэлы і "Бальшавік". Колькасць партызан складала 1300 чалавек.

29 чэрвеня 1944 года – гэта дзень вызвалення Ветрына. Вёска Ветрына і Ветрыншчына былі вызвалены ў ходзе Полацкай аперацыі войскамі першага Прыбалтыйскага фронту.

Ветрына за час Вялікай Айчыннай вайны перанесла ўсе жахі, якія прыгатавалі нашаму народу акупанты. Але, нягледзячы на гэта, наш народ, у тым ліку жыхары Ветрына і яго наваколля, не зламіўся, а наадварот, з вялікай мужнасцю і самааддачай роднаму краю кінуўся ў вадварот абароны сваіх родных мясцін.

УДК 82.085

КРАСАМОЎСТАВА ЯК ПРЫКМЕТА КУЛЬТУРЫ МОВЫ

А.А. Шайкера, Ф.І. Сіўко

Нельга гаварыць пра беларускую літаратурную мову, не закрануўшы тэмы красамоўства, прыгажосці роднай мовы, яе мілагучнасці і яскравасці. Я лічу, што тэма красамоўства з'яўляецца на сённяшні дзень вельмі актуальнай і ёй павінна надавацца больш увагі. На маю думку, кожны жыхар нашай слаўнай краіны павінен не проста добра ведаць родную мову, але і прыгожа ўжываць яе ва ўсіх сферах жыцця.

Красамоўства, або аратарскае мастацтва — па-мастацку распрацаванае вуснае маўленне, мэта якога — пераканаць слухачоў, узрушыць іх і схіліць да пэўных дзеянняў. Словам "красамоўства" абазначаюць таксама здольнасць асобнага чалавека гаварыць яскрава, прыгожа, змястоўна; здольнасць словам уплываць на іншых людзей, а выразам – "аратарскае мастацтва" – навуку аб